

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา ใน 3 ด้านคือ

1.1 ด้านการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านการปฏิบัติตน

1.3 ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น

2. เพื่อเปรียบเทียบแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา ที่มีเพศ อายุ และ ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน

3. เพื่อรวบรวมปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรผู้บริหาร และประชากรของครูอิสลามศึกษา ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

(วัน เศษพิชัย, 2535 : 308) ตามอำเภอ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เกรจซี่และมอร์แกน (รัตนะ บัวสนธ์, 2549 : 16) ประชากรของผู้บริหารจากจำนวน 291 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 165 คน และประชากรของครูอิสลามศึกษาจากจำนวน 369 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 191 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 356 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 รูปแบบของเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งดัดแปลงคำถามมาจากวิทยานิพนธ์ของ ณรงค์ เพ็ชรเส็ง (2540 : 106-112) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .96 ซึ่งจะใช้กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามที่เสนอแนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาใน 3 ด้านคือ

1. ด้านการปฏิบัติงาน
2. ด้านการปฏิบัติตน
3. ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ตามที่เสนอแนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองถึงผู้บริหารจำนวน 165 ฉบับ ตอบแบบสอบถามและส่งคืนมา จำนวน 165 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 % ครูอิสลามศึกษาจำนวน 191 ฉบับ ตอบแบบสอบถามและส่งคืนมา จำนวน 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 %

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า T-test และ F-test

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา วิเคราะห์โดยการสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากข้อเสนอแนะโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ประกอบการอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา เป็นรายชื่อทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาเห็นว่าแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแบบอย่างอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดีมาก 2 รายการ และอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี 20 รายการ

1.2 ด้านการปฏิบัติตน ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาเห็นว่าแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดีมาก 1 รายการ และอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี 13 รายการ

1.3 ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาเห็นว่าแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดีมาก 3 รายการ และอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี 16 รายการ

2. ผลการเปรียบเทียบแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

2.1 แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีทัศนะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และพิจารณารายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 ส่วนด้านการปฏิบัติตนและด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นไม่แตกต่างกัน

2.2 แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีอายุต่างกัน โดยรวมมีทัศนะไม่แตกต่างกัน

2.3 แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 และพิจารณารายด้านพบว่าด้านการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติตน และด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

3. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา ทั้ง 3 ด้านเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านการปฏิบัติงาน จากการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ ครูอิสลามศึกษา ต้องมีความเต็มใจ เต็มที่ เต็มเวลาในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ครูอิสลามศึกษาต้องตรงต่อเวลาในการทำงาน ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานและซื่อสัตย์ในการทำงาน

3.2 ด้านการปฏิบัติตน จากการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ ครูอิสลามศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน เพื่อนครู และบุคคลในชุมชนในทุกๆ ด้าน รองลงมาคือ ครูอิสลามศึกษาต้องปฏิบัติตนตามหลักอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ ตลอดจนปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด

3.3 ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น จากการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือ ครูอิสลามศึกษาควรมีมุhyสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ครูอิสลามศึกษาควรให้เกียรติผู้อื่น ตลอดจนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อนักเรียน เพื่อนครู และบุคคลอื่นในชุมชน

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย แบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามที่เสนอแนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา ในด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตน และการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามที่เสนอแนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา พบว่าในภาพรวมและรายด้าน มีแบบอย่างทางจริยธรรมอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา เชื้อหอมคู (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูใน โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีบุตร ปัญญารัตน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร สอบสนาม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับ ศึกษาพฤติกรรม จริยธรรมของครู อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อนุกุล ภูระวรรณ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของ ครูผู้สอนในโรงเรียนที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามที่เสนอแนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับเป็น แบบอย่างได้ดี อาจเป็นเพราะว่าสังคมส่วนใหญ่คาดหวังและต้องการให้ครูอิสลามศึกษาประพฤติ ตนเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไปในทุกๆ ด้าน และครูอิสลามศึกษาถือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง จำเป็นที่ครูอิสลามศึกษาต้องมีแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ อีกทั้งครู อิสลามศึกษาเองนั้นตระหนักตนอยู่เสมอถึงภาระหน้าที่ที่จะต้องขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมแก่ บรรดาศิษย์ให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามโดยสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ การเป็นแบบอย่างของครู อิสลามศึกษาเอง จึงทำให้ครูอิสลามศึกษามีแบบอย่างทางจริยธรรมอยู่ในระดับเป็นแบบอย่างได้ดี

2. ผลการเปรียบเทียบแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามที่เสนอแนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีเพศ และประสบการณ์

ในการทำงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 ส่วนอายุ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีเพศ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05 อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาระหว่างชายและหญิงนั้นมีเกณฑ์ความพอใจต่อแบบอย่างทางจริยธรรมต่างกัน เช่น ในเรื่องหนึ่งที่ว่าผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาชาย มีความเห็นว่ายังไม่ดีเท่าไร ขณะที่เดียวกันผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาหญิงมีความเห็นว่าเพียงพอแล้ว อยู่ในระดับดีแล้ว ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาชายมีเกณฑ์ความพอใจที่สูงกว่าผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาหญิง ส่วนประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมมีทัศนะแตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่านั้นจะมีความละเอียดรอบคอบในการมองหรือประเมิน กว่าผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

ส่วนอายุของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาต่างกันมีทัศนะไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา ไม่ว่าจะอายุมากหรือน้อยไม่มีผลต่อความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา หากว่าผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน จึงทำให้ผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาที่มีอายุต่างกันมีทัศนะไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา

ด้านการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดคือครูอิสลามศึกษาต้องเต็มใจ เต็มที่ เต็มเวลาในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการปฏิบัติงานของครูอิสลามศึกษา ยังไม่ได้อยู่ในระบบอย่างเต็มรูปแบบ ในบางโรงเรียนครูอิสลามศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นวิทยากรอิสลามศึกษารายชั่วโมง ปฏิบัติงานโดยมาสอนในชั่วโมง เมื่อหมดชั่วโมงก็ออกจากโรงเรียน และในบางโรงเรียนครูอิสลามศึกษาไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น จึงทำให้ภาพของครูอิสลามศึกษาส่วนหนึ่งยังไม่เต็มที่ และทำงานไม่เต็มเวลา เมื่อเทียบกับบุคลากรตำแหน่งอื่นๆในโรงเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นสำหรับครูอิสลามศึกษาจะต้องมีความเต็มใจ เต็มที่ เต็มเวลาในการปฏิบัติงาน ดังที่ ผกา สัตยธรรม (2544 : 48-49) ได้กล่าวถึง จรรยาบรรณครู พ.ศ.2539 จรรยาบรรณข้อที่ 2 ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้

ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยสอนเต็มเวลา เต็มความสามารถและเต็มใจสอน

ด้านการปฏิบัติตน ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มากที่สุดคือ ครูอิสลามศึกษา ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน เพื่อนครู และบุคคลอื่นในชุมชน ในทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัศย์ ศรีทา (2548) และ วาสนา เชื้อหมอกุ (2547) ได้เสนอความเห็น ว่า ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์มีคุณธรรมจริยธรรม มีรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของครู ที่เหมาะสม การพัฒนาจริยธรรมแก่ครูเป็นการขัดเกลากระตุ้นเตือนให้ครูระลึกอยู่เสมอว่า ตน มีฐานะของความเป็นครู การพัฒนาจนถึงขั้นนำไปใช้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติตนและนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนได้ ส่วนนักเรียนเห็นว่าครู ควรไปอบรมจริยธรรมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้คนในชุมชนและสังคมยอมรับและครูต้องสอนให้นักเรียนประพฤติดีด้วย ผกา สัตยธรรม (2544 : 213) ได้กล่าวถึง ส่วนหนึ่งจากจริยธรรมของครู เช่น ประพฤติตนดีสม่ำเสมอ ดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ของชุมชน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมในด้านศีลธรรม วัฒนธรรม กิจนิสัย สุชนิสัย และอุปนิสัย สอดคล้องกับ วรียา ชินวรรณ (2546 : 173) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ของครู อาจารย์ที่พึงประสงค์ควรเป็นบุคคลที่เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจริยธรรมที่งดงาม เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน โอบอฮ์มาอี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พร้อมเสมอที่จะกระทำความดี ตลอดจนตระหนักในประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ดังนั้น ครูอิสลามศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อนครู และบุคคลอื่นในชุมชน โดยยึดแบบอย่างจริยธรรมที่มีในอัลกุรอานและ อัสสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ด้านการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะที่มากที่สุดคือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นสม่ำเสมอ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูอิสลามศึกษาบางส่วนไม่มีโอกาสคลุกคลีกับสังคม ไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลกรในโรงเรียนและบุคคลอื่นในชุมชนจึงทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ไม่มีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่จะนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งในการเข้าสังคมของครูกับบุคคลอื่นนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี นำไปสู่การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ ผกา สัตยธรรม (2544 : 217) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของครูที่เกี่ยวกับสังคม เพื่อนครูและผู้ปกครองคือครูต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมอาชีพเดียวกัน ดังนั้นครูอิสลามศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติต่อบุคคลอื่น โดยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ และหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาควรจัดกิจกรรมอบรมให้ครูอิสลามศึกษาได้มีส่วนร่วมและพัฒนาจริยธรรมการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาตามที่เสนอของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรมีการจัดอบรมครูอิสลามศึกษาเพื่อพัฒนาด้านการปฏิบัติงาน เช่น อบรมการจัดทำแผนการสอน การผลิตสื่อ การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และมีการประเมินและปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของครูอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2. ควรมีการประชุม สัมมนาครูอิสลามศึกษา เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในกาปฏิบัติงาน เช่น กล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ถูกต้อง กล้าพูดและตักเตือนเมื่อเห็นผู้เรียนหรือบุคคลทำผิดหลักการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ครูอิสลามศึกษาได้มีการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าว และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในปฏิบัติงานของครูอิสลามศึกษา

3. สร้างความตระหนักแก่ครูอิสลามศึกษา ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียน เพื่อนครู และบุคคลในชุมชน โดยปฏิบัติตามหลักศาสนาย่างเคร่งครัด ยึดแนวทางอัลกุรอานและฮิสสุนนะฮ์

4. ควรมีมุขยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกๆ คน นักเรียน เพื่อนครู และบุคคลในชุมชนและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้อื่นสม่ำเสมอ

5. ด้านการปฏิบัติงาน ครูอิสลามศึกษาต้องมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย เต็มใจ เต็มที่ เต็มเวลา ตลอดจนต้องตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในพื้นที่จังหวัดอื่น
2. ควรศึกษาแบบอย่างทางจริยธรรมของบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ทางการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ และผู้บริหารในระดับต่างๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

3. ควรศึกษาแบบอย่างทางจริยธรรมโดยทำวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ
4. ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมที่จะพัฒนาจริยธรรมของครู เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปจัดในการพัฒนาจริยธรรมครูในลำดับต่อไป

Prince of Songkla University
Pattani Campus